

Τα μεγάλα ταξίδια

Κείμενο: Μουντούρης Παναγιώτης, Ψυχοθεραπευτής

Ποια συγγένεια μπορεί να έχουν τα βιβλία με τα ταξίδια; Μπορούμε να εντοπίσουμε σημεία επαφής μεταξύ της ανάγνωσης και του ταξιδιού; Υπάρχει κάποια αγεφύρωτη απόκλιση ανάμεσα στην ανάγνωση ενός βιβλίου και στην εμπειρία των διακοπών;

Το βιβλίο αποτελεί το εισιτήριο προς τον κόσμο. Γεννά την περιέργεια και εξάπτει την αναγνωστική φαντασία. Κατά την ανάγνωση οι λέξεις, τα πρόσωπα, ο αφηγηματικός λόγος, τα τοπία και τα άγνωστα μέρη αναπλάθονται ψηλαφητά στη φαντασία του αναγνώστη, με έναν μυθικό τρόπο, που κάποιες φορές ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ενώ κάποιες άλλες απέχουν πολύ από αυτή. Η επιδέξια ισορροπία μεταξύ της φαντασιωσικής σκηνογραφίας της ανάγνωσης και του πραγματικού κόσμου λειτουργεί ως το διάσελο ανάμεσα στο δικό μας τρόπο που νιώθουμε, βλέπουμε και αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και στον τρόπο των άλλων. Γίνεται αντιληπτό πως το βιβλίο συμβάλλει στην αναγνώριση της διαφορετικότητας, στην αποδοχή του άλλου και κατ' επέκταση στη δυνατότητα να είμαστε «κάποιοι» με οριοθετημένα σύνορα. Επίσης τόσο η περιέχουσα ιστορία ενός βιβλίου που διαθέτει αρχή, μέση και τέλος όσο όμως και το βιβλίο ως αντικείμενο που εμπεριέχεται και εσωκλείεται ανάμεσα σε ένα εξώφυλλο, στο περιεχόμενο και στο οπισθόφυλλο, λειτουργούν ως πυλώνες διαμόρφωσης ενός συμβολικού πλαισίου που βοηθάει τον αναγνώστη να αντιληφτεί τα ψυχικά και σωματικά του σύνορα, που αρχίζει ο ίδιος και που ξεκινάει ο άλλος, τι είναι δικό του και τι είναι του άλλου, που τελειώνει η δική του ανάγκη και επιθυμία και που ξεκινά του άλλου. Η ολοκλήρωση της ανάγνωσης ενός βιβλίου πάντα θα υπενθυμίζει στον αναγνώστη το αναπόφευκτο τέλος κάθε εμπειρίας, κάθε ομορφιάς, κάθε ονείρου, κάθε ανάμνησης.

Θα μπορούσε να βιώσει κανείς παρόμοιες λειτουργίες, με αυτές της ανάγνωσης, μέσα από την εμπειρία του ταξιδιού;

Αν μέσα από την ανάγνωση πραγματοποιείται μια φαντασιωσική απόδραση από την πραγματικότητα, το ταξίδι αναλαμβάνει να μετατρέψει αυτή τη συμβολική εξόρμηση σε πραγματική. Αν μέσω του βιβλίου ο αναγνώστης έρχεται σε μια υποκειμενική επαφή με τη διαφορετικότητα, το ταξίδι φέρνει τον επισκέπτη σε πλήρη επαφή και συσχέτιση με το ξένο, το άγνωστο, το αλλότροπο. Το ταξίδι αποκαθλώνει από το βάθος της φαντασίας τα πρόσωπα, τους ήρωες, την πλοκή και τα εγκαθιστά εντός του πραγματικού κόσμου. Ο ταξιδιώτης ερχόμενος σε επαφή με διαφορετικές κουλτούρες, γλώσσες και πολιτισμούς, η θέαση με ένα μωσαϊκό ανθρώπων και τόπων, η συναγωγή αναμνήσεων, εικόνων, γεύσεων και αρωμάτων διαμορφώνουν στον ψυχισμό του την αίσθηση ότι παρόλο που είναι διαφορετικός από τον άλλο αυτό δεν αποτελεί κανένα εμπόδιο για να συσχετιστεί μαζί του. Άλλωστε κανείς μπορεί να συλλάβει τη διαφορετικότητα ενός άλλου ατόμου μόνο στο μέτρο που η συνείδηση του είναι ανοιχτή στα δικά του ένστικτα, συναισθήματα και φαντασιώσεις. Σε πλήρη αντιστοιχία με το βιβλίο, η προετοιμασία για το ταξίδι, η βίωση της εμπειρίας της ανακάλυψης ενός καινούριου τόπου αλλά και η προετοιμασία για την επιστροφή και το τέλος του ταξιδιού, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για συσχέτιση με τον άλλο αλλά και για την ικανότητα αποεπένδυσης και επιστροφής στην αυτονομία.

Κάθε χρόνο, τέτοιες μέρες, γίνεται ένα μάζεμα από τα βιβλία της χρονιάς που ξεχώρισαν και συζητήθηκαν. Φέτος αποπειράθηκα να προσεγγίσω τα βιβλία από μια διαφορετική ψυχική και αναγνωστική θέση. Εν όψει των διακοπών, συγκέντρωσα εκείνα τα βιβλία, η ανάγνωση των οποίων, με έφερε σε επαφή με τη διαφορετικότητα.